

3.1. A református temetés liturgiája²²

A temetési szertartás háromféle lehet. Helye a templom, a halottsház vagy a temető.

3.1.1. A templomi vagy prédikációs temetés

Gyülekezeti istentisztelet lévén rá a gyülekezetet a vasárnapi istentiszteletnél szokásos harangozással kell hívni. A liturgiai rendje: fennálló ének (invocatio), főének (két-három vers), imádság a szószéken, Isten ígéjének hirdetése (prédikáció), Miatyánk, a gyászolók megáldása, ének. A szokások közül a legajánlatosabbnak azt tartják, hogy a temetés istentisztelettel kezdődjön, s annak végeztével a résztvevők a lelkipásztorral, a kántorral a halottsházba (halottsházhoz) menjenek, s ott a ravatalnál elénekelt pár vers után a halottat felvén a menet éneklés és harangzúgás kíséretében a temetőkertbe vonuljon. A halottat nem szabad a templomba bevinni, a koporsót a cinteremben vagy a porticusban kell letenni.

3.1.2. A gyászbeszéd vagy oráció temetés

Színhelye a halottsház, leginkább annak udvara. Nagyobb városokban, ahol kötelező a ravatalozás, a temetői kápolna. Kezdetét egyszeri harangszóval, az ún. csendítéssel vagy gyülekezővel kell jelezni. A lelkipásztor, az énekvezér és az énekkar ekkor indul el a halottsházhoz, ahol a temetésen résztvevő közönség a ravatal köré csoportosul. A lelkipásztor számára a koporsó fejnél kis asztal és szék áll. A szertartás rendje: ének (énekvezér vagy iskolás gyerekek, énekkar éneke, de a legmegfelelőbb, ha a temetési gyülekezet énekel), fohász, gyászbeszéd (mindig a Bibliából vett bibliai ígére támaszkodó főtétel alapján, az elhunyt élete tanulságaihoz és a halálos eset által bekövetkezett helyzethez alkalmazottan). A beszéd központjában mindig vallásos igazságnak kell lennie. A végén rövid búcsúztatás is helyet kap, melynek célja a megnyugtató, fölemelés és vigasztalás kell, hogy legyen, imádság (nem az elhunyt pályáját idéve, hanem a halál és az élet, a megváltás és az örök üdvösség gondolataiból és érzelmeiből szövöten), Miatyánk, ének.

A szertartás végeztével a halottat felveszik, és a közönség menetbe sorakozva, harangzúgás és éneklés kíséretében indul el a temetőbe. Ennek megszokásosabb és legillőbb rendje: énekkar az énekvezérrel, lelkipásztor, férfiak, az elhunyt kocsin vagy rudakon vive, a gyászolók s végül a nők.

3.1.3. Az egyszerű temetés

A színhelye ennek is a halottas ház vagy a sír. Az előbbtől csak abban különbözik, hogy nincs benne gyászbeszéd.

A temetés mindegyik fajtája a sírkertben ér véget, ahová a lelkipásztornak és énekvezérnek együttesen kell elkísérni a halottat. A sírűreg mellett a liturgiának kerülnie kell minden kötetlen részt. Ezért a koporsót vagy a sírűreg fölé, vagy a kiásott sír mellé halmozott földre kell ráhelyezni. Ezután a koporsó fejnél álló lelkipásztornak így kell szólania a gyülekezethez: „Gyászoló gyülekezet! Midőn átadnók a port a pornak, amelyből vétetett: jertek imádkozzunk!” Az ezt követő imádság vezérgondolata ez: mivel nem tudjuk, hogy e pihenni térő testvérünk után nem minket szólít-e el Isten az élők közül, éljünk olyan életet, hogy soha minket a halál készületlenül ne találjon, és hogy bármikor nyugodt szívvel megjelenhessünk az Örökkévaló előtt. Az imádság után a lelkipásztor így szól: „Valljuk meg a mi győzedelmes hitünket”, majd elmondja a Hiszekegyet. Ezt követően megáldja a gyászolókat. Szép dolog elolvasni az I. Kor. 15. rész 19., 20., 35., 36., 42., 43., 44., 45., 47., 48., 49., 53–55., 57. verseit cursiv, egységes szövegben. Ezután a koporsót a sírba kell bocsátani, és éneklés közben elföldelni.

Temetés után gyászistentiszteletek csak rendkívüli esetben (ha az illető személy a gyülekezetre vagy az egész egyházra nézve történelmi jelentőségű volt) tarthatók. Rendjük ugyanaz, mint a prédikációs temetéseké.